УДК 355.233

Ю.О.Черних, канд. техн. наук, доц.,
Ю.І. Приходько, канд. пед. наук, доц.

СТАН І ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються стан і проблеми системи військової освіти, обґрунтовуються перспективи її подальшого розвитку.

Ключові слова: військова освіта, рівні освіти, модель фахівця, якість підготовки, зміст освіти, спеціальності, технології навчання, інноваційний розвиток, управління освітою.

В статье рассматриваются состояние и проблемы системы военного образования, обосновываются перспективы ее дальнейшего развития.

Ключевые слова: военное образование, ровные образования, модель специалиста, качество подготовки, содержание образования, специальности, технологии учебы, инновационное развитие, управление образованием.

The state and problems of the system of military education is examined in the article, the prospects of his further development are grounded.

Key-words: military education, levels of education, model of specialist, quality of preparation, maintenance of education, teaching technologies, specialties, innovative development, management education.

Вступ. Сучасний етап розвитку світової цивілізації, освітніх систем характеризується низкою ознак, що на близьку та віддалену перспективу будуть визначати поступальний розвиток і майбутнє людей, суспільств, держав. По-перше, – це глобалізаційні процеси, що мають кілька "вимірів", найбільш помітними і важливими серед яких є глобалізація ринку, виробництва, освіти та інформації. По-друге, перехід від індустріального до інформаційного суспільства в якому об'єктами і результатами праці переважної частини людства стануть інформаційні ресурси та наукові знання, що стануть не тільки наслідком, але й стимулом розвитку нових інформаційних технологій, прискореного соціально-економічному розвитку суспільств в цілому. По-третє, інноваційна спрямованість усіх сфер діяльності, в першу чергу, постійна змінюваність знань, інформації, технологій. За цих умов відбувається формування та розвиток особистості, для якої знання, творчість стають сенсом професійної діяльності. По-четверте, втіленням в життя нової освітньої парадигми – освіта протягом життя, а саме: перетворення освіти в безперервний процес, в сферу інвестицій, виробництва знань і інформації; широке задоволення потреб і творчих можливостей особистості; постійна адаптація фахівців до вимог діяльності, що з часом змінюються. По-п'яте, фундаменталізація освіти та освітніх послуг: суттєве підвищення якості освіти і рівня освіченості тих, хто вчиться, на основі відповідного формування змісту освіти з урахуванням науково-технічного прогресу; запровадження інноваційних освітніх технологій; подолання протиріч у співвідношенні природничих і гуманітарних знань шляхом їх взаємозбагачення та пошуку основ системного, інтегрованого знання; єдності фундаментальності й професійної спрямованості навчання.

Постановка проблеми. Військова освіта – необхідна і невід'ємна частина військової організації держави і має враховувати зазначені вище особливості розвитку світової цивілізації та освіти. Вона є основним джерелом підготовки та комплектування Збройних Сил (ЗС) України, інших військових формувань і правоохоронних органів висококваліфікованими офіцерськими кадрами та інтегрована у загальнодержавну освітню систему. Сучасний етап функціонування та подальшого розвитку військової освіти визначається такими основними чинниками: розробленням нових концептуальних підходів щодо організації підготовки військових фахівців як системи освітньої діяльності; інтеграцією в європейський та світовий освітній простір з використанням закордонного позитивного досвіду; подальшим реформування ЗС України, що має відповідати реалізації державної політики в галузі безпеки та оборони; оптимізацією всіх складових системи військової освіти (управлінських, кількісних, фінансових, матеріально-технічних); необхідністю приведення існуючої нормативно-правової бази до вимог інноваційної підготовки військових фахівців.

Аналіз публікацій. Стан загальнодержавної системи освіти, системи військової освіти як її складової, тенденції і проблеми їх створення, розвитку та трансформації знайшли відображення в ряді наукових праць цивільних і військових учених [3, 5, 6, 8, 12, 13, 15]. В зазначених публікаціях висвітлюються концептуальні, теоретико-методологічні засади створення та розвитку освіти, її сучасний стан, притаманні протиріччя та проблеми, основні тенденції становлення та функціонування освітніх систем провідних країн світу (самоорганізація в навчанні фахівців; ступеневість, неперервність, випереджувальна спрямованість освіти; інтеграція освіти та науки; фундаменталізація, інформатизація, гуманізація, демократизація, стандартизація, технологізація освіти; забезпечення якості освіти та її особистісна спрямованість; єдність навчання та військово-патріотичного виховання; зв'язок з військами; аналіз діяльності випускників; коригування військово-освітнього процесу тощо), управління інноваційним розвитком освітніх систем.

Водночас, накопичення в системі військової освіти низки проблем не дозволяє їй ефективно виконувати основну функцію – якісну підготовку військових фахівців – від тактичного до оперативно-стратегічного рівнів, про що свідчать висновки Державних екзаменаційних комісій, матеріали інспекційних перевірок, відгуки з військ на випускників ВВНЗ, ВНП ВНЗ (далі – ВВНЗ), неукомплектованість частин і підрозділів молодшим офіцерським складом, матеріали соціологічних досліджень [16].

Метою статті є висвітлення стану, проблемних питань військової освіти, обґрунтування перспектив її подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система військової освіти побудована за видовим принципом на засадах неперервного ступеневого навчання офіцерських кадрів з урахуванням специфіки їх служби за посадовим призначенням, тісно поєднана з військовою наукою, базується на чинній загальнодержавній і відомчій норматив-

но-правовій, науково-методичній, інформаційній базі і включає органи військового управління, мережу навчальних закладів, до якої входять: Національний університет оборони України, три базових видових вищих військових навчальних заклади (Харківський університет Повітряних Сил; Академія Сухопутних військ, Академія військово-морських сил), три військових академії (Військова академія, м. Одеса; Українська військово-медична академія; Військово-дипломатична академія), військовий ліцей, військово-морський ліцей, а також ряд закладів, що входять до складу провідних цивільних університетів: три міжвидових військових інститути, три факультети, 15 кафедр, 3 кафедри медицини катастроф, два військових коледжі сержантського складу. У всіх ВВНЗ здійснюється курсова підготовка офіцерського складу перед призначенням на вищі посади. Протягом року на них навчається близько 1800 осіб. На базі 9 ВВНЗ організовані курси іноземних мов з інтенсивною формою навчання. Протягом року підготовку на них проходять понад 700 осіб.

Підготовка офіцерських кадрів тактичного рівня здійснюється у ВВНЗ: командного фаху в галузі знань "Військові науки, національна безпека, безпека державного кордону", напрям підготовки "Військове управління" (освітньо-кваліфікаційний рівень (ОКР) – "бакалавр") з присвоєнням кваліфікації "офіцер військового управління тактичного рівня", термін навчання – 4 роки; інженерного, гуманітарного та адміністративного фахів – у цивільних галузях знань (напрямах підготовки) за військовими спеціальностями, спеціалізаціями (ОКР – "спеціаліст" (за окремими спеціальностями – "магістр"), з присвоєнням кваліфікації "офіцер військового управління тактичного рівня", термін навчання – 5 років ("магістр" – 5,5 років). Підготовка військових фахівців оперативно-тактичного та оперативно стратегічного рівнів здійснюється в Національному університеті оборони України.

В системі військової освіти до підготовки фахівців залучено досвідчений науково-педагогічний склад, з них докторів наук – біля 120 осіб, кандидатів наук – понад 1000 осіб.

Невід'ємною складовою військової освіти є виховання. Виховна робота в системі військової освіти – це комплекс організаційних, морально-психологічних, інформаційних, педагогічних, правових, культурно-просвітницьких та військово-соціальних заходів, спрямованих на формування, розвиток і саморозвиток у військових фахівців професійних, психологічних якостей, моральної самосвідомості, що має забезпечити високу бойову та мобілізаційну готовність органів управління, з'єднань і частин, зміцнення військової дисципліни та правопорядку, згуртування військових колективів. Цей комплекс заходів забезпечується практично всім складом ВВНЗ.

Рівень підготовки випускників ВВНЗ перевіряється під час щорічної державної атестації, за результатами якої вони отримують документ про вищу освіту державного зразка. Виходячи з цього, подальша інтеграція в загальнодержавну систему вищої освіти на засадах поглиблення військово-професійної спрямованості навчання курсантів, системного характеру співпраці, комплексного використання інтелектуального потенціалу досвідчених науково-педагогічних працівників, науково-методичних напрацювань, сучасної матеріально-технічної бази цивільних ВНЗ є важливим напрямом ефективного розв'язання багатьох проблем системи військової освіти. Включення окремих ВВНЗ до складу потужних цивільних університетів дозволяє залучити до навчання понад 500 провідних науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації і використовувати їх сучасну матеріально-технічну базу.

Протягом останніх років була проведена значна робота щодо приведення організації та змісту підготовки військових фахівців у відповідність до державних і галузевих стандартів вищої освіти, сучасного воєнного мистецтва, бойового застосування ЗС України за визначеними варіантами, обставинами, ситуаціями, досвіду проведення миротворчих операцій, штабних процедур НАТО, військово-практичної спрямованості навчання у ВВНЗ. Військова освіта як складова загальнодержавної системи вищої освіти поступово переводиться до організації підготовки офіцерських кадрів за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавра та магістра.

Однією з важливих складових освітньої діяльності ВВНЗ є наукова робота. Понад 60 % науковців ЗС України зосереджено у ВВНЗ. Відсутність інтеграції військової освіти та науки у попередні роки не дозволяла повною мірою використовувати потужний науковий потенціал ВВНЗ для проведення єдиної політики у реформуванні та розвитку ЗС, їх видів та родів, перешкоджала, з одного боку, ефективному залученню науковців ВВНЗ до проведення наукових досліджень у науково-дослідних установах, а з іншого – стримувала своєчасне впровадження результатів наукових досліджень у навчальний процес. На теперішній час відповідно до рішень Уряду та Міністра оборони України структурну реорганізацію системи науково-дослідних установ практично завершено. Інтеграція військової освіти та науки шляхом включення до складу ВВНЗ профільних наукових центрів дала можливість структурувати систему науково-дослідних установ за науковою проблематикою, рівнями наукових досліджень та підпорядкованістю, виключити дублювання у проведенні досліджень, зберегти наукові школи ВВНЗ в умовах реформування ЗС України та зміцнити існуючий науковий потенціал.

З 2005 року військова підготовка студентів за програмою навчання офіцерів запасу здійснюється у ВВНЗ, на 3-х факультетах військової підготовки, 14 кафедрах військової підготовки ВНЗ та 3-х кафедрах медицини катастроф і військової медицини виключно за кошти фізичних та юридичних осіб, що зараховуються до спеціального фонду державного бюджету. Завдяки цим коштам підтримується та вдосконалюється навчально-матеріальна база ВВНЗ, а також забезпечується робочими місцями (в якості науково-педагогічних працівників) значна кількість офіцерів, звільнених у запас. Водночас, зазначені підрозділи ВНЗ є осередками військово-патріотичного виховання молоді, формування у неї високої патріотичної свідомості, національної гідності, готовності до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, відданого служіння Батьківщині, любові до військової служби і професії офіцера ЗС України. З проведенням заходів щодо їх оптимізації враховувались такі чинники: світовий досвід організації підготовки офіцерів запасу (резерву); відповідність військово-облікових спеціальностей напрямам та спеціальностям підготовки студентів у цивільних вищих навчальних закладах; територіальний принцип підготовки та накопичення військово-навчених ресурсів; можливості прийому на військову службу частини випускників після закінчення ними ВНЗ, особливо за малочисельними військовими спеціальностями.

За останні роки в системі військової освіти набула пріоритетного розвитку підготовка юнаків, яка проводиться у Київському військовому ліцеї імені Івана Богуна, Севастопольському військово-морському ліцеї та у 16 ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою. Головна мета діяльності ліцеїв – забезпечення соціального захисту та надання державної допомоги у вихованні дітей-сиріт, дітей з багатодітних сімей, дітей військовослужбовців, а також дітей учасників бойових дій та учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, формування у мо-

лоді високої патріотичної свідомості, національної гідності, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, відданого служіння Батьківщині, любові до військової служби, свідомого прагнення до оволодіння професією офіцера. Досвід підготовки ліцеїстів свідчить про те, що більшість з них мають високий рівень освіти, вихована у дусі відданого служіння українському народові з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, поваги до конституційних прав і свобод людини, шанобливого ставлення до мови, звичаїв і традицій нашої держави.

Системні зрушення відбулися у вивченні іноземних мов. На теперішній час вивчення іноземних мов здійснюється у ВВНЗ та в системі мовних курсів на підставі "Концепції навчання іноземних мов у військових навчальних закладах" і відповідних нормативно-правових документів. Мовні курси є структурними підрозділами ВВНЗ, призначеними для вдосконалення мовної підготовки особового складу ЗС України, який направляється за кордон для проходження військової служби (роботи) у складі миротворчих підрозділів, миротворчого персоналу, на навчання, а також військовослужбовців (службовців), яким знання іноземних мов необхідне для виконання службових обов'язків. На цей час у системі мовної підготовки при 9 ВВНЗ працюють 36 груп (до 15 осіб у кожній) з вивчення іноземних мов для офіцерів та військовослужбовців військової служби за контрактом. Після закінчення курсів слухачі мають отримати мінімально-необхідний стандартизований мовний рівень, що відповідає вимогам стандарту НАТО "СТАНАГ–6001". Щорічно на мовних курсах навчаються до 1200 військовослужбовців. Окрім того, щороку за кордоном мовну та фахову підготовку проходять до 200 осіб. Для забезпечення вивчення іноземних мов у ВВНЗ використовуються 16 спеціалізованих мовних лабораторій.

Важливим фактором розвитку системи військової освіти є міжнародні зв'язки ВВНЗ з військовими навчальними закладами іноземних держав. Тому особлива увага приділяється обміну досвідом щодо підготовки випускників ВВНЗ для проходження військової служби у багатонаціональних штабах, їх участі в миротворчих операціях. Встановлені тісні зв'язки з провідними військовими навчальними закладами США, Німеччини, Італії, Великої Британії, Греції, Туреччини тощо. Відповідно до щорічних програм та планів міжнародного співробітництва між Міністерством оборони України та міністерствами оборони країн-партнерів у галузі військової освіти передбачено навчання представників ЗС України у військових навчальних закладах 14 іноземних держав, основними з яких є США, Канада, ФРН, Велика Британія, Франція, Угорщина, Туреччина.

Водночас, прийняття низки нових важливих нормативних документів щодо безпекової та оборонної політики держави, розвитку ЗС України, подальший розвиток воєнної стратегії, оперативного мистецтва потребують значних перетворень у системі військової [1, 2, 7, 9, 10]. Можна констатувати, що теперішній стан системи військової освіти, темпи та глибина її багаторічного реформування, якість підготовки військових фахівців не повною мірою задовольняють потреби ЗС України та інших військових формувань щодо їх функціонування в мирний час та застосування в умовах, наближених до бойових, що зумовлено низкою проблем і причин а саме:

девальвацією цінностей вищої військової освіти, її елітарності в аспекті розвитку інтелектуального рівня, лідерських якостей майбутніх військових фахівців, їх статусу в державі та суспільстві;

падінням престижності та мотивації проходження військової служби, а також низьким рівнем соціального захисту військовослужбовців;

недостатнім рівнем управління військовою освітою, аналітичного та інформаційного супроводу реалізації проектів і прийнятих рішень, відсутністю стримуючих важелів і відповідальності різної природи за прийняття не оптимальних рішень;

відсутністю науково обґрунтованих механізмів формування державного замовлення на підготовку військових фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління, переліків спеціальностей (спеціалізацій), мережі ВВНЗ;

перевантаженням і відносно жорстким регулюванням змісту вищої військової освіти зі збереженням суттєвого пріоритету нормативної складової змісту навчання (65 %) над варіативною – 35 % (професійно-орієнтованою, військово-спеціальною);

неповною відповідністю структури та змісту навчання військових фахівців досвіду бойової та оперативної підготовки військ (сил), їх застосуванню у миротворчих операціях, локальних конфліктах і війнах;

недосконалістю системи психолого-педагогічного відбору кандидатів на навчання та супроводження підготовки майбутніх військових фахівців;

низьким оціночно-діагностичним потенціалом, відсутністю можливостей (чітких інструментальних, методичних критеріїв об'єктивної оцінки знань та вмінь тих, хто навчається тощо) оцінити реальну якість підготовки фахівців за компетенціями, визначеними освітньо-кваліфікаційними характеристиками (ОКХ), освітньо-професійними програмами (ОПП); недостатньою вимогливістю науково-педагогічного складу;

недостатнім досвідом військової служби на відповідних посадах у військах (силах) значної частини науково-педагогічних працівників ВВНЗ;

недостатньою технологізацією та інформатизацією освітньої діяльності;

застарілою навчально-матеріальною базою, відсутністю належного матеріально-технічного та фінансового забезпечення, достатньої кількості сучасних навчально-тренувальних, технологічних і середовищних систем та комплексів забезпечення освітнього процесу;

відсутністю дієвого моніторинга дотримання освітніх стандартів, його використання для проектування, організації, контролю та коригування реального освітнього процесу у ВВНЗ.

Як відомо, проблеми виникають не самі по собі, а внаслідок діяльності, що не відповідає нормативним або певним чином визначеним вимогам. Негативні тенденції, зокрема, в діяльності ВВНЗ пов'язані з управлінськими та процесуальними чинниками їх функціонування. Вони в цілому відбивають стан неповної відповідності складових процесу підготовки військових фахівців потребам виконання вимог ОКХ, якісного засвоєння випускниками ВВНЗ ОПП. Більшість з них не потребують додаткових фінансових чи інших ресурсів і в цілому могли б бути усунені (або не допущені) засобами ефективного управління, сумлінністю виконання функціонально-посадових обов'язків, активністю та спрямованістю різних категорій персоналу на досягнення в роботі позитивних результатів.

З урахуванням викладеного стає можливим визначити основні напрями та шляхи, що можуть сприяти розв'я-

занню зазначених вище проблем, удосконаленню системи військової освіти як цілісного утворення. На наш погляд, це насамперед:

суттєве підвищення рівня управління військовою освітою [15] на основі: відповідного нормативно-правового забезпечення, функціонального моделювання, науково обґрунтованих короткострокових і довгострокових програмно-цільових методів, експертних оцінок, вимогливості щодо кваліфікації, компетентності та мотивації управлінського персоналу; дієвості контролю (вжиття заходів впливу – заохочення, відповідальність за прийняті рішення та їх наслідки, об'єктивна атестація, переатестація, ротація кадрів тощо); виключення, намагань і випадків прийняття вольових рішень, що дестабілізують діяльність системи військової освіти в цілому чи її окремих структурних складових;

забезпечення реального та дієвого функціонування в системі військової освіти за спрямованістю всіх видів підготовки персоналу (допризовна підготовка учнів, підготовка в ТСОУ; підготовка ліцеїстів, солдат, сержантів, молодших спеціалістів, офіцерів кадру та запасу різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління, наукових і науково-педагогічних кадрів; професійна (командирська) підготовка персоналу в штабах, закладах, установах, військах тощо, курсова підготовка різних категорій фахівців;

системний підхід до вирішення важливих завдань в структурі безпеки, обороноздатності держави та її Збройних Сил [14], а саме: визначення спеціальностей (спеціалізацій), за якими необхідно готувати військових фахівців; формування державного замовлення на їх підготовку; визначення мережі ВВНЗ, навчальних центрів для виконання завдань цієї підготовки. На теперішній час кожне з наведених вище завдань виконується в автономному режимі різними органами управління, базується на емпіричних засадах зі спрямованістю на задоволення, як правило, раптово виникаючих проблем і потреб, не носить системного характеру й апріорі не може призвести до належної оптимальності як кожного з них, так і їх сукупності в цілому. Звідси – недоліки з формуванням переліку спеціальностей і державного замовлення на підготовку військових фахівців, невизначеності з мережею ВВНЗ, доволі частою та науково не обгрунтованою її структуризацією, нераціональністю використання і без того обмежених фінансових і матеріально-технічних ресурсів;

формування державного замовлення на підготовку військових фахівців за такою ієрархією дій: безпека держави – Воєнна доктрина – завдання та функції ЗС України – структура ЗС України – чисельність ЗС України – штатні категорії ЗС України – потреба у військових фахівцях різних освітніх кваліфікаційних рівнів і ланок управління – аналіз, прогнозування, експертна оцінка – державне замовлення на підготовку військових фахівців різних штатних категорій, паспортів посад (освітньо-кваліфікаційних рівнів, ланок управління, спеціальностей, спеціалізацій, кваліфікацій) для ЗС Украйни з урахуванням потреб, планового та прогнозованого відтоку, досвіду функціонування та застосування збройних сил провідних країн світу;

перехід до нової дидактичної концепції в підготовці військових фахівців [14]: оптимізація інтеграційних процесів військової освіти з цивільною освітою в напрямах перегляду співвідношення нормативної та варіативної складових стандартів вищої військової освіти, військово-професійної спрямованості підготовки фахівців; теоретико-прикладна підготовка військових фахівців у ВВНЗ, практична підготовка військових фахівців у навчальних центрах, військових частинах за посадовим призначенням (спеціальністю, кваліфікацією, паспортом посади) на діючому озброєнні та військовій техніці в умовах, наближених до бойових; суттєва зміна структури, змісту та технології підготовки військових фахівців тактичного, оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівнів. Основні напрями: системність, інтегрованість змісту навчання; фундаментальна та практична спрямованість; перегляд структури та змісту природничих і загальноінженерних навчальних дисциплін; спадкоємність з виключенням дублювання в підготовці фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів; відповідність основним тенденціям розвитку оперативного мистецтва, збройної боротьби, військово-технічної науки; в процесуальному плані: спрямованість педагогічних технологій на формування у майбутніх офіцерів компетенцій, системних знань, умінь, навичок, на вироблення у них активності, лідерських, комунікативних якостей, творчого підходу, гнучкості мислення, навичок критичного аналізу, вмінь узагальнювати інформацію, морально-психологічної витримки в критичних ситуаціях, готовності взяти на себе відповідальність за прийняте рішення, забезпечити його виконання;

зміна підходів до формування моделі військового фахівця, що зумовлюється такими чинниками: інформатизацією, комп'ютерізацією та автоматизацією всіх складових воєнної сфери; зміною поглядів на ведення сучасних бою та операції із застосуванням сучасних зразків озброєння та військової техніки, модульною їх побудовою, особливостями експлуатації і обслуговування; актуальністю переходу від інформаційно-знаннєвої моделі підготовки фахівців до компетентнісної; необхідністю системного формування змісту освіти та компетенцій фахівців; запровадженням інформаційних, інноваційних технологій і засобів навчання, інтегрованих навчальних середовищ; можливостями динамічного програмування та моделювання будь-яких процесів, дій, ситуацій; зростанням достовірності прогностичних даних для прийняття різних рішень на основі здобуття потрібної для цього інформації сучасними засобами спостереження, зв'язку та розвідки. Системна модель військового фахівця за визначеними спеціальністю (спеціалізацією), кваліфікацією, терміном навчання передбачає інтегральну єдність освітньо-кваліфікаційних вимог на основі компетентнісного підходу [4, с. 6] ("знання й розуміння", "знання як діяти", "знання як бути"): змісту та процесуальної складової навчання (технології); засобів контролю та діагностики і має в цілому відповідати Національній рамці кваліфікацій [11], міжнародній стандартній класифікації освіти (МСКО);

створення в системі військової освіти ієрархічної структури з моніторингових досліджень військово-освітнього процесу (органи управління – ВВНЗ); моніторинг має стати дієвим інструментом опосередкованого та безпосереднього впливу на якість військової освіти. Опосередкований вплив пов'язаний з тим, що моніторинг забезпечує управління інформацією, необхідною для прийняття рішень, а безпосередній вплив здійснюється шляхом вжиття заходів з їх виконання.

Висновки. Прийняття низки нових важливих нормативних документів щодо безпекової та оборонної політики держави, розвитку ЗС України, подальший розвиток воєнної стратегії, оперативного мистецтва потребують значних перетворень у системі військової освіти. Заходи з її реформування не набули системного характеру і не призвели до суттєвого покращення діяльності ВВВЗ, якості підготовки військових фахівців. Сучасні підходи до реформування військової освітньої системи мають набути комплексного характеру, відповідати і сприяти реалізації державної політики в галузі безпеки та оборони, забезпечувати концентрацію й ефективне використання на всіх

рівнях управління фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, сприяти підвищенню якості підготовки офіцерських кадрів, здатних з високим ступенем ефективності виконувати покладені на них завдання в умовах мирного та воєнного часу, участі в складі підрозділів міжнародних миротворчих місій.

1. Закон України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" від 1 липня 2010 року, № 2411-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2010. – № 40. – Ст. 527. 2. Замана В.М. Збройні сили: не числом, а вмінням // "Урядовий кур'єр", № 1895, 25.09.2012 р. 3. Здіорук С.І. Пріоритети і перспективи гуманітарної політики української держави / Степіко М.Т. // Науково практичний щоквартальний збірник НІСД "Стратегічні пріоритети". – 2011. – № 2 (19). – С. 37–47. 4. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти / Укладачі: Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, В.Л. Гуло та ін. – К.: МОН України, ІІТЗО, 2007. – 76 с. 5. Нещадим М.І. Військова освіта в Україні: історія, теорія, методологія, практика: [монографія] / М.І. Нещадим. – К.: ВПЦ "Київськ. університет", 2003. – 852 с. 6. Ніколаєнко С.М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України: [монографія] / С.М. Ніколаєнко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с. 7. Педченко Г.М. Збройні Сили України: від стабілізації до позитивних змін: [інтерв'ю] / Г.М. Педченко // Оборонний вісник Центру воєнної політики та політики безпеки. – 2010. – № 12. – С. 2–5. 8. Приходько Ю.І. Концептуальні засади розвитку військової освіти України / Ю.І. Приходько // Збірник наук. праць "Військова освіта". – К.: МО України. – 2008. –№ 1(21). – С. 126–138. 9. Про рішення Ради національної безпеки та оборони від 08.06.2012 "Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України": Указ Президента України від 08.06.2012 № 389/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 45. – Ст. 1749. 10. Про рішення Ради національної безпеки та оборони від 08.06.2012 "Про нову редакцію "Воєнної доктрини України": Указ Президента України від 08.06.2012 № 390/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 45. – Ст. 1750. 11. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. 12. Система освіти в Україні: стан та перспективи розвитку: аналіт. доп. Центру Разумкова // Національна безпека і оборона. – 2002. – № 4. – С. 2–36. 13. Телелим В.М. Інноваційний розвиток військової освіти в Україні: становлення, проблеми, перспективи / В.М. Телелим // Науково-практичний журнал "Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку". – 2012. – № 2. – С. 177–188. 14. Телелим В.М. Проблемні питання подальшого розвитку системи військової освіти / Ю.І. Приходько // Збірник наукових праць "Вісник Національного університету оборони України". – 2012. – № 5 (30). – С. 134–140. 15. Тимошенко Р.І. Теоретико-методологічні засади сучасного етапу розвитку військової освіти / Ю.І. Приходько // Наука і оборона. – К.: МО України. – 2011. – № 2. – С. 50–55. 16. Управління якістю підготовки військових фахівців з вищою освітою: [проміжний звіт НДР "Якість-2011"]. – К.: НУОУ, 2010. – 325 с.

Надійшла до редколегії 28.11.12